

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Himanen, S. (2019) Palveluasuminen osana ikääntyvien palvelujärjestelmää. Teoksessa Digitaalisen itseopiskelu ympäristön kehittäminen : vanhustyön hoivahenkilöstön täydennyskoulutusvälineeksi (Toim. Himanen, S.). Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisu, Sarja B., s.13-15.

URL: <https://www.tamk.fi/-/digitaalisen-itseopiskeluympariston-kehittaminen-vanhustyon-hoivahenkiloston-taydennyskoulutusvalineeksi>

Palveluasuminen osana ikääntyvien palvelujärjestelmää

Sari Himanen

Suomessa oli vuonna 2017 reilu miljoona 65-vuotta täyttänyttä henkilöä, ja heistä yli 50 000 oli ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa tarjoavissa tehostetun palveluasumisen yksiköissä, vanhainkodeissa tai vastaavissa. Vallitseva väestönkehitys pakottaa kuntia suunnittelemaan iäkkäälle väestölle asumiseen, terveyden ja toimintakyvyn edistämiseen liittyviä palveluita ja ratkaisuja. (STM 2017.)

Kunnat voivat järjestää lakisääteisen palveluasumisen itse tai ostaa sen ostopalveluna yksityisiltä yrityksiltä tai järjestöiltä. Palvelusetelien käyttö palveluasumisen järjestämisessä on yleistymässä ja palvelun tarjoajien määrä kasvussa. (Kuntaliitto 2012, 9.) Palveluasuminen voi toteutua ryhmä- tai palvelukodissa (vanhainkodissa) tai palvelutalossa, jossa asukkaalla on käytössä oma asunto, jonka kustannuksista vastaa asukas itse.

Palveluihin sisältyvät asiakkaan terveydentilan ja toimintakyvyn arvioinnin perusteella tehtyyn hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjatut palvelut, joista asiakas maksaa asiakasmaksuja (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992). Henkilökohtaisessa hoito- ja palvelusuunnitelmassa on huolehdittava siitä, että henkilö saa tarpeenmukaiset kuntoutus- ja terveydenhuollon palvelut ja että henkilön yksityisyyttä ja oikeutta osallistumiseen kunnioitetaan (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014). Valittavia palveluita ovat muun muassa hoito ja huolenpito, toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta, ateria-, vaatehuolto-, peseytymis- ja siivouspalvelut sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Kun palveluja järjestetään ympärivuorokautisesti, puhutaan tehostetusta palveluasumisesta. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.)

Palveluasumisessa tarjottavan hoivan laatua pyritään turvaamaan lainsäädännön ja laatusuosittelujen avulla. Vanhuspalvelulain (980/2012, §20)

mukaan toimintayksikön henkilöstön määrän, koulutuksen ja tehtävärakenteen tulee vastata iäkkäiden määrää ja heidän toimintakykynsä edellyttämää palvelutarvetta. Laatusuosituksessa henkilöstömitoituksen minimimäärä palveluasumisessa on 0,5 työntekijää asukasta kohden (STM 2017). Palvelujen tuottajilta edellytetään omavalvontasuunnitelmaa, ja lisäksi Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL) seuraa erilaisilla kartoituksilla lain toteutumista, muun muassa työntekijöiden määrän ja osaamisen suhteen. Koulutukseen välittömässä asiakastyössä olevat ovat tyypillisesti sairaanhoitajia ja terveydenhoitajia, lähi- ja perushoitajia, kodinhoitajia ja hoiva-avustajia.

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa (2017) "Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019" korostetaan riittävän henkilöstömäärän ohella henkilöstön osaamisen oikeaa kohdentamista, mikä on edellytys turvalliselle ja laadukkaalle palvelulle. Keskiöön nousee henkilöstön osaamisen jatkuva kehittäminen. Lisäksi suositellaan välittömään asiakastyöhön käytettävän ajan lisäämistä toimintatapoja uudistamalla ja vaikuttaviksi osoitettujen työmenetelmien käyttämistä. (STM 2017.)

Lakisääteisen (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994, päivitetty 1659/2015) täydennyskoulutuksen tavoitteena on terveydenhuoltohenkilökunnan ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen. Koulutuksen tulisi pohjautua työntekijän osaamisen arviointiin suhteessa organisaatiossa tarvittaviin valmiuksiin (STM 2004). Terveydenhuollon toimintaympäristöjen ja hoitokäytäntöjen muuttuessa täydennyskoulutus on välttämätöntä ja sillä uskotaan voitavan parantaa toiminnan vaikuttavuutta, palveluiden laatua, potilasturvallisuutta ja asiakastyytyvyyttä. Manka & Manka (2016) kuvaavat täydennyskoulutuksen lisäävän erityisesti henkistä pääomaa, joka ilmenee osaamisena, asenteina, psykologisena pääomana sekä fyysisenä ja psyykkisenä terveytenä.

Lähteet

Kuntaliitto 2012. Palveluasumisen järjestäminen ja kilpailuttaminen. Kuntaliiton verkkojulkaisu. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992).

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994, 1659/2015.

Manka M-L, Manka M. 2016. Työhyvinvointi. Helsinki: Talentum pro.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

STM 2004. Terveydenhuollon täydennyskoulutussuositus.

Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2004:3. Helsinki.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504227148>

STM 2017. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017-2019. Sosiaali- ja terveys ministeriö, julkaisuja 2017:6. Helsinki.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3960-8>

Vanhuspalvelulaki 980/2012. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta

